

*Vi takker for hyggelig samarbeid
i året som gikk,
og ønsker dere
en god jul
og et godt nytt år!*

*Med hilsen alle oss ved
Hørselssentralen*

**I perioden
24. - 31. desember vil
Hørselssentralen kun være åpen
29. desember.**

www.nlsh.no/horsel

Ørepropper til hørselsvern m.m.

Hørselssentralen tar avtrykk til individuelt tilpassede ørepropper til hørselsvern eller kommunikasjonsradio (f.eks. jaktradio eller politi-radio). Vi kan også formidle bestilling av propper og hørselsvern.

Avtrykk av begge ørene koster kr. 125,-. Da er porto ved innsending til produsent inkludert.

HLF-kontakt for yrkesaktive

Kåre Dalhaug, Bodø er fylkeskontakt for yrkesaktive hørselshemmede i Nordland. Han ble valgt av årsmøtet i Nordland fylkeslag av Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) på Sortland februar/mars 2008. En fylkeskontakt kan være en likemann, og har som en av oppgavene å være behjelpelig med å svare på spørsmål og evt. hen-vise til rette instanser for de som trenger hjelp, råd og vink ved situasjoner som hørselshemmet i en arbeidssituasjon - som f.eks. spørsmål om tekniske hjelpemidler og forståelse.

Fylkeskontakten har egen mailadresse:
yrkesaktive.hlf.nordland@gmail.com
Telefon: 450 08 879 (ettermiddag/kveld, mandag –fredag)

HLFs erstatningsavtale for høreapparater – endring i vilkårene

Medlemmer i HLF omfattes av erstatningsavtalen som medfører at de får erstattet høreapparater som mistes eller ødelegges. Vilkaar-ene i avtalen er nå endret, slik at bare personer som har vært medlemmer i minst 6 måneder omfattes av avtalen. Husk også at avtalen bare gir rett til erstatning av høreapparat til samme øre én gang pr. år. Mister du for eksempel høyre høreapparat to ganger samme år, må du dekke apparatet selv den andre gangen. HLFs erstatningsavtale gir derfor ikke fullt ut samme sikkerhet som en vanlig høreapparatforsikring, men den burde være tilstrekkelig for de fleste.

Tinnitus

Nytt mestringskurs i mars 2009

Mestringskurset for pasienter med tinnitus, som skulle vært arrangert 6. – 7. oktober i år, er avlyst på grunn av for få pasienter. Nytt mestringskurs planlegges til 12. – 13. mars 2009. Kursene er et samarbeid mellom Lærings- og mestringscenteret og Hørselssentralen ved Nordlandssykehuset. Mer informasjon finner du på www.nlsh.no/horsel.

Opptrening ved Nordtun

I 2008 har det vært tre to-ukers opptreningsopphold for pasienter med tinnitus ved Nordtun HelseRehab. Lege, audiopedagog og audiofysiker fra ØNH-avdelingen ved Nordlandssykehuset i Bodø står fortsatt for den hørselsfaglige delen av pasientopp-læringen. Det har vært 9 – 10 deltakere hver gang, og deltakerne har i hovedsak kommet fra Nordland, Troms og Finnmark. Det blir trolig tre opphold også i 2009.

Mestringskurs for yrkesaktive

Hørselssentralen i samarbeid med Lærings- og mestringscenteret, Spesialpedagogisk senter i Nordland og NAV hjelpemiddelsentral Nordland arrangerer et tredagers mestringskurs for yrkesaktive høreapparatbrukere 29. og 30. januar 2009, med oppfølgingsdag 27. februar.

Målgruppen er yrkesaktive hørselshemmede og deres pårørende. Det vil fokuseres på mestring og muligheter, for å gi deltakerne oversikt og innsikt i mulighetene man har i yrkeslivet med en hørselshemming.

For å komme med på kurset kreves henvisning fra din fastlege, eller fra sykehusavdeling. Henvisningen sendes til: Hørselssentralen, Nordlandssykehuset, 8092 Bodø.

Ventetiden for høreapparattilpasning øker

Mens vi i forrige nummer fortalte at ventetiden for høreapparattilpasning var på tur ned, har dette nå snudd. Ventetiden er pr. 1. desember 6 måneder for nyhenviste. Den viktigste årsaken til økt ventetid har vært mangel på legetimer.

Tynn slange og hard propp

Da høreapparater med tynnslangeløsninger kom, hadde alle leverandørene erstattet den typen ørepropper vi kjenner med såkalte ”domer”. Domene er enkle, gjerne åpne ørepropper i et mykt materiale. Når de blir stygge eller ødelagte, kastes de. Domene ga audiografene en ny frihet til å tilpasse høreapparater på den første timen pasienten hadde på hørselssentralen; det var ikke nødvendig å ta avtrykk og vente på at proppene skulle bli ferdige. Mange er godt fornøyd med denne typen propper, mens andre etter en tids bruk klager på at domene er ubehagelige eller sitter dårlig i øret.

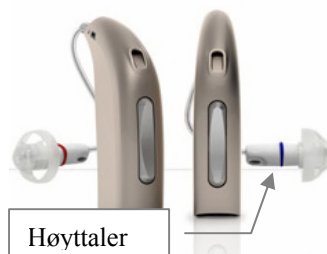

Domer av ulik størrelse og type.

Løsningen er da å bytte ut domene med individuelt tilpassede, harde propper. Disse kan lages like små og åpne som domene, men de kan for noen være behageligere å bære og enklere å sette inn. For å få slike propper, må det tas avtrykk av ørene, og proppene må bestilles fra høreapparatleverandøren. Det vanlige vil derfor være at den hørselshemmede starter utprøvingen med domer, og dersom apparatene skal beholdes, kan harde propper vurderes. Selve slangefestet kan være ulikt det i domene, og den ytterste delen av slangestussen må ofte klippes bort når en bruker harde propper. Kontakt gjerne en audiograf for å få hjelp dersom du er i tvil.

RITE – ”ny” høreapparatteknologi

De siste par årene har høreapparatmarkedet fått et nytt tilskudd – RITE-apparatene. RITE er forkortelse for Receiver-In-The-Ear (reciever = høyttaler). På en vanlig ørehenger sitter høyttaleren inne i selve høreapparatkassen, og lyden blir sendt inn i øret gjennom en slange og lydkanalen i øreproppen. I RITE-apparatene plasseres høyttaleren i øreproppen. Harde propper og åpne domer kan brukes. I høyttaleren sitter det gjerne et voksfiltre av samme typen som brukes i alt-i-øret høreapparater. Høreapparatet kan lages mindre, og lyd kvaliteten blir bedre. Måten høyttaleren er festet til øreproppen på, varierer noe fra produsent til produsent. Skal en ta av øreproppen for vask e.l., bør en derfor spørre brukeren eller se i bruksanvisningen for at en ikke skal ødelegge høyttaler og ledning.

Høreapparatformidlingen – enda en gang

HØRSELSKONTAKTEN har de siste to årene forsøkt å holde dere oppdatert om hva som skjer i regjeringens arbeid med ny organisering av høreapparatformidlingen. Her kommer et kort resymé: I juli 2006 fikk Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) i oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) å utarbeide en modell for ny organisering av høreapparatformidlingen. Før jul i 2006 nedsatte SHdir en arbeidsgruppe og en referansegruppe, og våren 2007 leverte arbeidsgruppen sitt forslag. I august 2007 kom rapporten ”Å høre og bli hørt – Anbefalinger for en bedre høreapparatformidling”, som også inneholdt en alternativ modell til arbeidsgruppens forslag. I februar 2008 sendte HOD og AID ut et notat de hadde kalt ”Omforent modell”, som sammenfattet hvilke deler av den foreslåtte organiseringen de to departementene på det tidspunktet kunne være enige om. Først nå - i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 - har kommet noen signaler om hva som skal skje videre med dette arbeidet.

For det første sier statsbudsjettet at det skal brukes like mye penger på høreapparater i 2009 som i 2008, prisgrensene beholdes, og reparasjoner skal fortsatt dekkes. Videre sier HOD at på bakgrunn av rapporten ”Å høre og bli hørt” og etterfølgende kommunikasjon med AID og SHdir, vurderer departementene nå en rekke tiltak med sikte på å bedre forvaltningen på området. ”*Dagens ordninger skal videreutvikles, og det vil bli satt i verk forbedrende tiltak som skal sikre at regelverk og forvaltning fungerer mer effektivt og brukervennlig. Tiltakene vil bli fortløpende satt i verk med sikte på å ha effekt også i 2009.*” Videre skal hørselshjelperordningen videreføres som prosjekt ut 2009.

I slutten av oktober sendte AID ut et brev: ”Oppfølging av anbefalinger for en bedre høreapparatformidling”. AID og HOD har gått gjennom de faglige anbefalingene i rapporten og har bl.a. kommet med følgende vurderinger:

- De regionale helseforetakene skal fortsatt ha ansvar for høreapparatformidlingen, og kan ved behov inngå avtaler med avtalespesialister.
- Høreapparatene skal bli brukernes eiendom, og finansieringen endres til en maksimalstønad pr. apparat. Gjenbruk av høreapparater avvikes.

- Høreapparatformidlingen gis prioritet i henhold til prioriteringsforskriften, og det settes derfor ikke krav til maksimalt 3 måneders ventetid.
- Det er de regionale helseforetakene som må vurdere om hørselssentralene må styrkes. Det kommer derfor ikke krav om en bestemt bemanning eller bestemte yrkesgrupper.
- Samarbeidet mellom kommuner, spesialisthelsetjeneste og NAV formaliseres gjennom avtaler.
- Tiltak innenfor kommunenes ansvarsområde må utvikles og tydeliggjøres innenfor deres ansvar for rehabilitering. Regelverket på området skal gjennomgås.
- Aktuelle aktører oppfordres til gjennomføring av kurs i regi av lærings- og mestringssentrene.
- Regelverket skal gjennomgås, og det må utarbeides rutiner for å sikre at regelverket etterleves.
- NAV skal spesielt vurdere regelverket med hensyn til vedtak, konkurranseutsetting, reparasjoner m.m. Vedtaksmyndigheten vurderes flyttet fra lokalt NAV-kontor til hjelpemiddel-sentralene. En vil også sikre at NAV ikke utbetaler stønad for høreapparater rekvirert av lege uten avtale med regionale helseforetak.

I tillegg til dette, har den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN i oktober i år avsluttet arbeidet med en ny europeisk standard for det som kalles ”hearing aid specialist services”, dvs. tjenestene knyttet til høreapparattilpasning. Her stilles det krav til kompetanse, lokaler, utstyr, etikk, kvalitetssikring, og selve tilpasningsprosessen (inkludert oppfølging). I Norge vil nok noen, spesielt privatpraktiserende, få problemer med å oppfylle krav til lokaler. Det vil også bli påbudt å dokumentere resultatet av tilpasningen på minst to ulike måter, og det er nytt for de fleste. Standarden vil bli sendt ut på høring i EU- og EØS-landene, og vil nok bli vedtatt uten store endringer. Den blir dermed også norsk standard for høreapparattilpasningen.

Adressat:

Univox Listener

Teleslynger er et godt hjelpemiddel for alle høreapparatbrukerne til bruk hjemme, i fellesrom på alders- og sykehjem, i kirka, i forsamlingslokaler osv. Problemet med teleslynger er at vi som ikke bruker høreapparater ikke enkelt kan kontrollere om slyngen virker. Det kan igjen føre til at teleslyngenanlegg kan være ute av funksjon, enten på grunn av feil på utstyret eller fordi noen har dratt ledningen ut av stikkkontakten.

Foto: Bo Edin AB

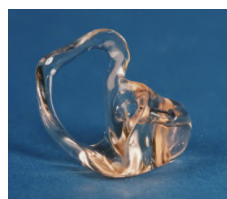
HØRSELSKONTAKTEN har tidligere talt varmt for Univox UniEar, som er en enkel teleslyngemottaker med lysdioder for enkel kontroll av om teleslyngen fungerer. UniEar er nå erstattet av Univox Listener. Med hodetelefoner kan du kontrollere lyd kvaliteten fra slyngen, og Listener har en blå lysdiode som lyser når feltet fra teleslyngen er innenfor godkjent nivå. For å sitere reklamen: *"Listener er perfekt for vaktmestere, klokkere, kinomaskinister og andre som ønsker å vite om teleslyngen virker og om nivået er slik det skal være"*. M.a.o. også et naturlig følge i alle hørselekskontaktens "servicekoffert".

Hodetelefoner må bestilles separat. Alle standard hodetelefoner med 3,5 med mer jackplugg kan brukes. Innebygget høyttaler gjør at du kan høre lyden fra slyngen også uten hodetelefoner. Prisen er for Listener kr. 730,- og for hodetelefoner kr. 110,- ekskl. moms.

Leverandør er Gewa AS, tlf. 66 99 60 00
www.gewa.no salg@gewa.no

Nye leverandører av ørepropper

I Norge har vi hatt mange produsenter av ørepropper, over ti i tallet. NAV har lagt ut levering av ørepropper til høreapparater på anbud. Starkey Norway AS vant kontrakten for levering av såkalt "vanlige" ørepropper, mens Medus AS fikk leveringen for spesialpropper, dvs. thermotec-propper, keramiske propper, titanpropper og gullbelagte propper. Bortsett fra at Starkey vil ha produksjon i Stavanger av propper til barn under 3 år (på grunn av krav om kortere leveringstid), vil alle proppene lages i utlandet.

Den mest synlige konsekvensen av bytte av produsent, er at Starkey har et eget feste for slangen. Dette festet er en rett plaststuss, noe som betyr at pasientene nå må bruke bøyde slanger (som de må kjøpe fra Starkey). Det er heller ikke mulig å få harde propper i andre farger en rød og blå, noe som er et stort savn for alle barna som har brukt fargede propper. Den første tiden var det en del reklamasjoner, spesielt på utforming og slanger som ikke sitter fast, men vi håper dette etter hvert skal gå seg til. Nå i desember har vi fått beskjed om at Starkey også kan levere de gamle EH-bendene som vi i Bodø har brukt som standard slangefeste.

Gjennom disse kontraktene har NAV nærmest lagt ned all ørepropp-produksjon i Norge. Mange proppeteknikere blir arbeidsløse, og flere firma står i fare for nedleggelse. Noe kompetanse vil likevel opprettholdes hos de norske høreapparatleverandørene, fordi skall til alt-i-øret høreapparater og harde propper til bak øretapparater med tynn slange ikke omfattes av kontraktene. Firmaene har også en viss produksjon av støypropper og badepropper i Norge.

